

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2021-09-06

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	2/21/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2021-09-06	KFM 18852-2021
Ny	

Kronofogdemyndighetens ställningstagande om kontroll av identitet i samband med kontantbetalningar

Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) redogör i detta ställningstagande för hur myndigheten ska agera när en okänd privatperson kommer till myndigheten och vill lämna in kontanta medel för att reglera en skuld.

Kronofogden har rätt att begära namn, lämpliga identitetshandlingar och vid behov fullmakt från den som vill göra en kontant inbetalning till Kronofogden, om personen är okänd för myndigheten. En sådan kontroll ska alltid ske på ett sådant sätt att gäldenären inte lider rättslig eller ekonomisk förlust. Vid behov ska Kronofogden avvakta med åtgärder medan inbetalarens identitet fastställs.

Den som avböjer att lämna uppgifter om sin identitet och vid behov handlingar som styrker identiteten får nekas att göra en kontant inbetalning.

Beslut i detta ärende har fattats av rättschef Ulrika Lindén efter föredragning av rättsutvecklare Soheil Roshanbin.

Ulrika Lindén

Soheil Roshanbin

Kronofogdemyndighetens ställningstagandeAnsvarig organisation
Rättsavdelningen
Beslutsdatum
2021-09-06
NyNr
2/21/RKF
Dnr
KFM 18852-2021**Rättslig promemoria****Innehåll**

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund, frågeställning och syfte	2
3	Gällande rätt	3
3.1	Enskilda har inte någon ovillkorlig rätt att få vara anonyma i sina kontakter med Kronofogden	3
3.2	Kronofogden har lagstöd för att begära namn och behörighetshandlingar från en person som påstår sig vara en gäldenär eller gäldenärens ombud	4
3.3	Kronofogden behöver inte ta emot kontanta betalningar från okända personer	6
4	Slutsats	8

1 Sammanfattning

I denna promemoria utreder Kronofogden hur myndigheten ska hantera frågor om inbetalningar som lämnas av personer som inte vill uppge sin identitet. Promemorians slutsats är att Kronofogden har rätt att begära namn, lämpliga identitetshandlingar och, vid behov, fullmakt från den som vill göra en kontant inbetalning till Kronofogden.

2 Bakgrund, frågeställning och syfte

Kronofogden är skyldig att i vissa situationer ta emot kontanta medel, dvs. sedlar och mynt i sin verksamhet. Idag kan den som vill betala sin eller någon annans skuld göra det i någon av myndighetens receptioner.

En anonym betalning utgör en potentiell risk för penningtvätt och annan allvarlig brottslighet. Sverige har i anledning av det europeiska samarbetet mot penningtvätt eller finansiering av terrorism genomfört flera reformer bl.a. genom lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Lagen ger bank- eller finansinstitut m.fl. (se 1 kap. 2 § penningtvättslagen) författningsstöd för att försöka förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Kronofogden omfattas inte av penningtvättslagen i dessa delar. Istället kan Kronofogden vid misstanke om penningtvätt m.m. lämna en underrättelse till Polismyndigheten med stöd av 4 kap. 4 § andra stycket penningtvättslagen. Kronofogden kan inte vägra att ta emot en betalning från en gäldenär som vill reglera sin skuld. Det ankommer istället på polis- och åklagarväsendet att utreda misstankar och vidta åtgärder mot eventuell brottslighet.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2021-09-06

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	2/21/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2021-09-06	KFM 18852-2021
Ny	

Inom ramen för denna promemoria utreder Kronofogden om myndigheten får begära namnuppgifter och vid behov legitimation eller annat underlag av den enskilde som anonymt vill lämna in kontanter till myndigheten för någon annans räkning. Kronofogden utreder även om myndigheten kan vägra att ta emot en betalning när det inte går att klarlägga identiteten på inbetalaren.

3 Gällande rätt

3.1 Enskilda har inte någon ovillkorlig rätt att få vara anonyma i sina kontakter med Kronofogden

Regeringsformen (RF) innehåller till skillnad från tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) inga bestämmelser som garanterar rätten till anonymitet. Någon allmän rätt till anonymitet är inte heller upptagen som en grundläggande rättighet enligt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Den reglering som ligger närmast rätten till anonymitet handlar om grundläggande rätt till personlig integritet. Enligt 2 kap. 6 § andra stycket RF är var och en skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Vid bedömning av vilka åtgärder som anses utgöra ett betydande intrång i den personliga integriteten ska såväl åtgärdens omfattning, arten av intrånget, åtgärdens ändamål och andra omständigheter beaktas. Vid bedömningen ska stor vikt läggas vid uppgifternas karaktär. Ju känsligare uppgifterna är, desto mer ingripande anses hanteringen av uppgifterna vara. Bestämmelsen är tänkt att omfatta de mest ingripande inträngen (se prop. 2009/10:80 s. 182–185 samt 250). Som framgår av både ordalydelsen av 2 kap. 6 § andra stycket RF och förarbetsuttalandena till bestämmelsen tar den inte sikte på någon allmän rätt till anonyma myndighetskontakter (se även JO 2002/03 s. 393).

Det kan inte rent generellt anses utgöra ett intrång i den personliga integriteten att vid mellanhavanden med en myndighet behöva ange sitt namn i ett mål eller ärende. Det utgör nämligen i flertalet fall en direkt förutsättning för myndigheternas prövning. I fråga om vad som utgör ett betydligt intrång i den personliga integriteten är det viktigt att beakta att det är den enskilde som själv söker upp myndigheten och kan alltid avböja att identifiera sig vid följd att Kronofogden inte tar emot några medel. Sammantaget innebär en begäran om identifikation inte ett betydande integritetsintrång enligt 2 kap. 6 § andra stycket RF.

Vad som nu har sagts hindrar inte att det i vissa situationer finns ett anonymitets-skydd. Till exempel kan anonymitet vara en förutsättning för att ett annat skyddat

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2021-09-06

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	2/21/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2021-09-06	KFM 18852-2021
Ny	

intresse ska få fullt genomslag. Så är det som nämnts i TF och YGL där anonymitetsskyddet är särskilt reglerat. Exempelvis får inte åskådare vid en domstolsförhandling underkastas en identitetskontroll (se JO 1976/77 s. 27 och Fitger m.fl. Rättegångsbalken [1 oktober 2020, Juno], kommentaren till 5 kap. 1 §). Motsvarande ordning gäller att en enskild inte ska behöva identifiera sig för tillträde till en reception eftersom det bl.a. skulle äventyra rätten att ta del av allmänna handlingar anonymt.

Rätten att vara anonym kan inskränkas om det finns särskilda skäl (se lagen [1981:1064] om säkerhetskontroll vid domstolsförhandlingar). Vidare måste en enskild göra avkall på sin rätt att få vara anonym när ett beslut om utlämnande av allmän handling enligt TF överklagas till domstol. I sådana situationer måste parten uppge sin identitet (se HFD 2021 ref. 7 och HFD 2014 ref. 28).

Verkställighet regleras i bl.a. utskökningsbalken (UB), lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. (indrivningslagen), förvaltningslagen (2017:900) och rättegångsbalken. Dessa författningar innehåller inte några bestämmelser som ger enskilda någon generell rätt till anonymitet. Om myndigheten anser att det finns skäl att efterfråga någons namn och vid behov handlingar som styrker identiteten finns inget som hindrar detta, så länge det är sakligt motiverat, sker utan tvång och inte innebär en inskränkning av anonymitetsskyddet enligt TF och YGL.

3.2 Kronofogden har lagstöd för att begära namn och behörighetshandlingar från en person som påstår sig vara en gäldenär eller gäldenärens ombud

Enligt 2 kap. 6 § första stycket UB ska Kronofogden tillämpa 11 och 12 kap. RB beträffande parts behörighet samt ställföreträdare eller ombud med vissa särskilda undantag som framgår av utskökningsbalken. Av 11 kap. 4 § RB framgår att bevis om att den som i rättegång uppges vara part är behörig därtill inte krävs, om rätten inte finner att sådant bevis bör företas. Bestämmelsen tillämpas i Kronofogdens verksamhet på så sätt att myndigheten endast undantagsvis använder sig av möjligheten att begära bevis, exempelvis behörighets- eller identitetshandlingar, från parterna. Detta beror på att det ingår i verkställighetsprocessen att myndigheten säkerställer att utmätning sker från rätt gäldenär och att medel betalas ut till rätt borgenär. I regel medför detta inte problem. I den praktiska tillämpningen får bestämmelsen på samma sätt som i domstolarnas verksamhet innebörden att Kronofogden inte i varje enskilt fall behöver kontrollera identiteten på den myndigheten interagerar med såvida inte det finns skäl för det. Så kan vara fallet när en för myndigheten okänd person inställer sig hos myndigheten och begär att få reglera sin skuld i kontanta medel.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2021-09-06

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	2/21/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2021-09-06	KFM 18852-2021
Ny	

Om inbetalaren påstår sig vara gäldenärens ombud kan Kronofogden säkerställa ombudets behörighet med stöd av 2 kap. 6 § UB. Av 2 kap. 6 § andra stycket UB framgår i och för sig att ombud inte behöver styrka sin behörighet genom fullmakt annat än om Kronofogden finner det nödvändigt. Typiskt sett behöver inte den som tidigare varit ombud i domstol på nytt styrka sin behörighet. Det har sin grund i att det av 12 kap. 14 § första stycket 6 RB framgår att rättegångsfullmakt i regel omfattar även behörigheten att söka verkställighet. Sådana kontroller behövs däremot när ombudet tar emot medel eller agerar på annat sätt som påverkar huvudmannen (prop. 1980/81:8 s. 219). Kronofogden kan därför kontrollera behörigheten hos ett ombud som vill lämna in kontanta medel för gäldenärens räkning.

Om Kronofogden på grund av ärendets tidigare handläggning har annat underlag som visar att myndigheten interagerar med rätt person finns naturligtvis inget behov av att vidta ytterligare åtgärder för att identifiera gäldenären eller ombudet. Så kan vara fallet om personen är känd för myndigheten i samband med tidigare förrättningar, delgivning eller dylikt.

I det här sammanhanget är det av vikt att understryka att en gäldenär som saknar identitetshandlingar men som ändå uppger sitt namn och annan relevant information inte ska lida rättslig eller ekonomisk skada på grund av att Kronofogden inte tar emot en inbetalning. Det kan uppstå situationer som ger gäldenären skäl att agera snabbt för att förhindra en ingripande tvångsåtgärd. Om gäldenären eller ombudet medverkar till att klarlägga sin identitet eller behörighet bör Kronofogden vara generös i den praktiska tillämpningen. Det väsentliga i det här sammanhanget är att myndigheten har tillräckligt med underlag för att kunna bilda sig en uppfattning om vem som interagerar med myndigheten. Om det exempelvis pågår en auktion vid försäljning av fast egendom eller en andel i en bostadsrätt kan det finnas skäl att ta en paus och försöka reda ut frågan. Om det mot förmodan skulle krävas ytterligare tid kan Kronofogden ta pengarna i förvar med stöd av 6 kap. 12 § UB, meddela anstånd med försäljningen och avbryta auktionen tills frågan om gäldenärens identitet eller ombudets behörighet har fastställts. Om så sker anses förutsättningarna i 4 kap. 28 § UB uppfyllda och det finns inte behov av något ytterligare utmättningsbeslut.

Sammantaget har Kronofogden rätt att begära namn och identitetshandlingar från en gäldenär och bör kontrollera det vid en inbetalning med kontanta medel. Motvarande behörighetshandlingar såsom exempelvis fullmakt och legitimation kan begäras från gäldenärens ombud.

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	2/21/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2021-09-06	KFM 18852-2021
Ny	

3.3 Kronofogden behöver inte ta emot kontanta betalningar från okända personer

En gäldenär har alltid rätt att betala med kontanta medel

Kronofogden är skyldig att ta emot pengar från en gäldenär som frivilligt vill reglera sin skuld. Det har sin grund i bestämmelsen i 4 kap. 28 § UB där det bl.a. framgår att medel som gäldenären betalar till Kronofogden i ett pågående mål omedelbart anses utmäta i målet. Kronofogden behöver inte fatta ett särskilt utmättningsbeslut i en sådan situation och när medel har överförts till myndigheten begränsas gäldenärens möjligheter att förfoga över egendomen (se även prop. 1980/81:8 s. 465). Utsökningsbalkens övriga regler eller dess förarbeten innehåller inte några överväganden om att Kronofogden ska neka en gäldenär att få betala sin skuld till borgenären inom ramen för ett verkställighetsärende. Det saknas förutsättningar att utan förankring i någon form av reglering vägra ta emot en betalning och därigenom neka en gäldenär att få göra en betalning enligt 4 kap. 28 § UB (se 5 § första stycket förvaltningslagen och prop. 2016/17:180 s. 58–59 och 289).

En gäldenär som inställer sig i någon av Kronofogdens receptioner har således rätt att betala sin skuld och kan inte nekas detta i ett pågående mål även om Kronofogden har misstankar om oegentligheter. En annan sak är att Kronofogden kan och ska göra en anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott. Sammanfattningsvis åligger det Kronofogden att ta emot betalningar från en gäldenär och myndigheten har lagstöd för att kontrollera identiteten på gäldenären eller ombudet.

Kronofogden är inte skyldig att agera som betalningsförmedlare för tredje man

Vad som nu beskrivits gäller endast gäldenären, vilket framgår av ordalydelsen av 4 kap. 28 § UB. Det finns i och för sig inget som förhindrar att gäldenären genomför betalningen genom ett ombud, men någon motsvarande rättighet att betala en skuld tillkommer inte tredje man inom ramen för ett verkställighetsmål. Att utvidga begreppet gäldenär till att omfatta någon annan i det här sammanhanget saknar stöd i bestämmelsens förarbeten och i praxis från Högsta domstolen.

Kärnfrågan är då om Kronofogden på andra grunder skulle ha skyldigheter gentemot andra än gäldenären. I den juridiska doktrinen (Lindskog [2018], Betalning, s. 333–335) förs resonemang om att en borgenär har en skyldighet att ta emot en betalning från tredje man om denne har ett särskilt intresse av att gäldenärens skuld ska infrias. Kronofogden intar emellertid inte ställning som borgenär vid handläggning av ett verkställighetsmål och det åligger inte myndigheten enligt utsökningsbalken eller annan författning att vara betalningsförmedlare för tredje man.

Att Kronofogden inom ramen för sin serviceskyldighet kan och bör försöka underlätta för gäldenären att få sin skuld betald är en helt annan sak än att det skulle

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2021-09-06

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	2/21/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2021-09-06	KFM 18852-2021
Ny	

föreligga en skyldighet att ta emot pengar från vem som helst. I det här sammanhanget är det viktigt att komma ihåg att det inte finns någonting som hindrar en tredje man att vända sig direkt till gäldenären och borgenären för att få be att få göra en betalning för gäldenärens räkning. Att Kronofogden avböjer att agera förmedlingskanal innebär ingen rättighetsinskränkning. Om tredje man på grund av något rättsförhållande anser sig ha ett sådant berättigat intresse att med befriande verkan få göra en betalning till en borgenär är en fråga som bör kunna fastställas i en talan med stöd av 13 kap. 2 § RB men något sådant utrymme ges inte i UB.

Sammantaget finns ingen villkorlös skyldighet för Kronofogden att agera som betalningskanal och att ta emot betalningar från okända privatpersoner och Kronofogden får vägra ta emot en betalning från en okänd person. Om någon mot förmodan kvarlämnar kontanta medel i Kronofogdens lokaler får sådana medel överlämnas till Polismyndigheten

Kronofogdens ska kontrollera identitet vid kontanta inbetalningar från tredje man

Den omständigheten att Kronofogden inte har en lagstadgad skyldighet att ta emot betalningar från tredje man innebär som redan nämnts inte per automatik att Kronofogden i alla situationer ska vägra att ta emot betalningar för gäldenärens räkning. I vissa situationer kan det vara angeläget att någon annan än gäldenären ska kunna få betala en skuld. Så kan exempelvis vara fallet när en närstående exempelvis, en förälder till gäldenären, inställer sig hos Kronofogden för att betala sitt barns skuld.

Kronofogden ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla och härutöver hjälpa enskilda så att de kan ta vara på sina intressen. Detta ska göras i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet (se 6 § förvaltningslagen). Kronofogden kan och bör därför inom ramen för sin serviceskyldighet medverka till att gäldenärer inte alltid själva ska behöva inställa sig till Kronofogden för en kontantbetalning. Samtidigt kan inte den service som myndigheten tillhandahåller vara sådan att den lämnar utrymme för oegentligheter.

Under normala förhållanden kan Kronofogden utgå från att en betalning som tredje man gör sker för gäldenärens räkning. Om en okänd person däremot inte vill uppge sin identitet är det ett agerande som ger Kronofogden skäl att neka till att ta emot kontanta medel. Samma synsätt ska inte anläggas på elektroniska betalningar. Det har sin grund i att elektroniska betalningar inte är anonyma eftersom dessa i regel spåras till viss insättning eller överföring från ett konto och kan alltid utredas i efterhand.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2021-09-06

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	2/21/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2021-09-06	KFM 18852-2021
Ny	

4 Slutsats

Någon författningsbestämmelse som rent allmänt ger enskilda rätt att vara anonyma i sina kontakter med Kronofogden finns inte. Om Kronofogden anser att det finns skäl att efterfråga någons namn finns inget som hindrar detta så länge det är sakligt motiverat, sker utan tvång och det inte innebär en inskränkning av anonymitets-skyddet enligt TF och YGL.

Utsökningsbalken eller annan författning föreskriver inte någon villkorslös skyldighet för Kronofogden att agera som betalningskanal, tvärtom krävs att Kronofogdens hantering av medel har lagstöd. De skyldigheter som Kronofogden har i fråga om inbetalningar är reglerade i utsökningsbalken. Rätten att göra en inbetalning enligt 4 kap. 28 § UB tillkommer endast gäldenären och i förlängningen även genom ombud. Kronofogden har i övrigt ingen skyldighet att agera betalningsförmedlare för tredje man.

En gäldenär har alltid rätt att betala sin skuld även om det sker med kontanta medel. Kronofogden har rätt att säkerställa att handlingar i målet utförs av den som är part och kan även begära in behörighetshandlingar från ombud. Inom ramen för sin serviceskyldighet kan myndigheten medverka till att en gäldenär själv inte alltid ska behöva inställa sig till myndigheten för en kontant betalning. Serviceskyldigheten får begränsas om det kan ge upphov till oegentligheter.

Kronofogden har rätt att begära namn, lämpliga identitetshandlingar och, vid behov, fullmakt från den som vill göra en kontant inbetalning till Kronofogden. Prövningen måste anpassas till situationen i det enskilda fallet och Kronofogden ska säkerställa att ingen lider rättslig eller ekonomisk skada under tiden myndigheten prövar frågan om identitet.

Soheil Roshanbin